

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ ЗОНІ ВІДЧУЖЕННЯ

К. В. Петренко, к.е.н., доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені І.Сікорського»,
pkatya@bigmir.net

Міжнародне економічне співробітництво є одним з головних чинників впливу на рівень розвитку економік країн світу. Активне економічне співробітництво дозволяє вирішити проблеми міжнародної екологічної та економічної безпеки, сприяє зміцненню міжнародних відносин між країнами, впливає на економічний розвиток та співпрацю, і є матеріальною складовою забезпечення миру у світі.

Чорнобильська катастрофа залишила радіоактивний відбиток на територію багатьох країн й продовжує впливати на економіку України. Однак, на сьогодні вона перетворилась з історичної події на потенційний майданчик для розвитку економіки України у сферах «зеленої» енергетики та сільського господарства. Впродовж останнього десятиріччя зацікавленість інвесторів значно виросла, що дає можливість розгорнути нові проекти вже найближчі роки. Такі заходи вже демонструють підвищення рівня життя у Причорнобильській зоні.

Для подолання наслідків аварії на ЧАЕС, Україна почала співробітництво з Міжнародним агентством з атомної енергії (МАГАТЕ). Подальший розвиток міжнародної допомоги йшов за двома основними напрямками: гуманітарним і технічним. Гуманітарну допомогу надавали як міжнародні програми й організації – Європейська Комісія в рамках програми TACIS, Програма Розвитку ООН, ЮНЕСКО, так і окремі держави – США, Великобританія, Японія, Німеччина, Франція, Іспанія, Куба і багато інших. У багатьох країнах Європи родини протягом декількох років запрошували до себе на літо дітей, що постраждали від Чорнобильської катастрофи [1].

Після підписання угоди про асоціацію з ЄС та подальшою інтеграцією України до системи міжнародної екологічної безпеки перед Україною стоять нові завдання щодо екологізації виробництва, та вимагається імплементація законодавства у відповідності з міжнародними нормами у сфері охорони довкілля: а саме прийняти та удосконалити плани та закони щодо реагування на надзвичайну ситуацію, стратегічну екологічну оцінку, встановлення норм щодо викидів в атмосферу та запровадження сортування сміття. Тому найближчі роки Україна значно збільшить свої міжнародні зобов'язання у сфері довкілля щодо контролю за об'єктами підвищеної екологічної небезпеки, використання, відновлення та відтворення природних ресурсів, оскільки існує низка міжнародних конвенцій.

Важливе значення для України має розширення міжнародного співробітництва з міжнародними організаціями ООН у галузі охорони довкілля (ЮНЕП - Програма ООН з навколишнього природного середовища, ЕЕК ООН - Європейська Економічна комісія ООН, ПРООН - Програма розвитку ООН, МАГАТЕ - Міжнародне агентство з атомної енергетики ООН, ФАО - Організація з продовольства та сільського господарства, Центр ООН з населених пунктів. Комісія сталого розвитку, Глобальний Екологічний Фонд та інші) [2].

Особливе значення для Чорнобильської зони відчуження має міжнародна співпраця у сфері ядерної і радіаційної безпеки з урядами країн-донорів та стратегічних партнерів у рамках спільних програм чи двосторонніх угод, а також участі у регіональних природоохоронних заходах. Незважаючи на те, що пройшло понад 30 років з моменту аварії на Чорнобильській атомній станції співробітництво між Україною та ЄС у питанні наслідків ЧАЕС має ключове значення для енергетичної безпеки Європи. Слід зазначити, що ситуація кардинально змінилася на територіях, які постраждали від неї, але ліквідувати повністю негативні наслідки чорнобильської катастрофи досі не вдалося.

Фінансування проектів відбувається зі спеціально створеного Чорнобильського фонду «Укриття» (ЧФУ), а розпорядником коштів ЧФУ є Європейський Банк Реконструкції і Розвитку (ЄБРР).

На рис.1. можна побачити, скільки коштів Україна отримала від інших країн на реалізацію проекту будівництва нового безпечного конфайменту (НБК). Варто зазначити, що загалом НБК обійшовся у 1,5 млрд. євро.

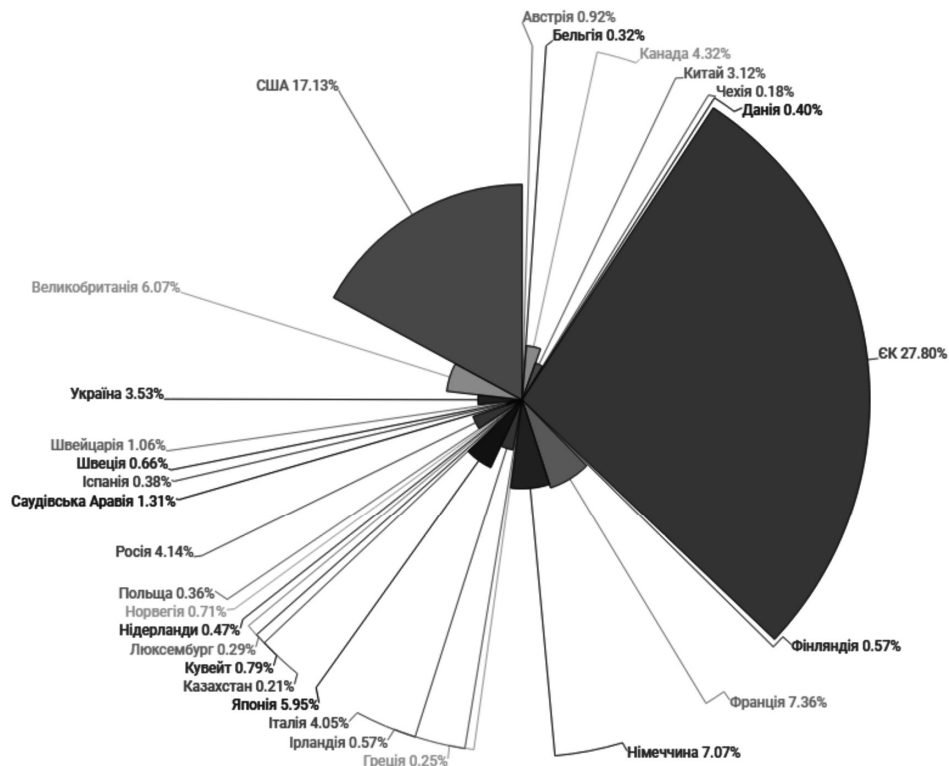

Рис. .1. Обсяг виділених коштів за країнами на будівництво Чорнобильського НБК
*Складено за [3,4].

В грудні 2017 року НБК було введено в дослідно-промислову експлуатацію. Крім цього проекту за допомогою країн-донорів Україна почала будувати сховище відпрацьованого ядерного палива для використання діючими українськими атомними станціями, яке планується завершити в листопаді 2019 року. В перспективі цей проект буде приносити величезний прибуток та посилить незалежність України від Росії.

Чорнобильський центр надавав науково-технічну підтримку діючим атомним станціям України та вивчав екологічні наслідки аварії на ЧАЕС. Співпрацюючи із фахівцями з різних країн, персонал центру накопив найкращий міжнародний досвід у сфері ядерної безпеки, в рамках чого було реалізовано понад 70 інтернаціональних програм.

З 2014 року Міністерство екології ініціювало проект із будівництва сонячних електростанцій у Чорнобилі. А в жовтні 2018 року в Прип'яті на території ЧАЕС було офіційно відкрито сонячну електростанцію Solar Chernobyl - 1 МВт. У майбутньому цей проект планують розширити до 100 МВт.

Важливою проблемою Чорнобильського регіону є забруднена деревина, яка потребує постійної утилізації задля уникнення пожежних ситуацій та розповсюдження радіаційних сполук. Тому була побудована ЕкоТЕС Іванків за рахунок інвестиції від Європейського Банку Реконструкції та Розвитку і Фонду Чистих Технологій. Унікальна теплова електростанція має потужність 18 МВт, працює на біопаливі і здатна забезпечити електроенергією Іванківський район та ще чотири прилеглих районів.

Саме аварія на Чорнобильській атомній станції змусила людей замислитися про механізми захисту від ядерних катастроф, призвела до важких екологічних та соціальних наслідків застосування мирного атому, прискорила роботу щодо укладення спеціальних міжнародних договорів стосовно несанкціонованого використання атомної енергії, а також своєчасного оперативного реагування на ядерну небезпеку і допомогу у випадку витоку ядерної радіації.

На сьогодні перед Україною ще залишаються питання стосовно подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, а саме: оздоровлення та повернення земель сільськогосподарського призначення до виробничого використання, продовження соціально-економічної реабілітації регіону, що має статус забруднення, та забезпечення ядерної безпеки закритого реактора.

Список використаних джерел:

1. Яка роль міжнародного співтовариства у пом'якшенні наслідків Чорнобильської катастрофи? // Чорнобильський центр. – 2015. URL: <http://www.chornobyl.net/ua/index.php?newsid=1181570452>
2. Юрченко Л. І. Екологія: навчальний посібник /Л. І. Юрченко. - К. :Професіонал; К. : Центр учбової літератури, 2009. - 304 с.
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/jev-rokomisiya-rozpochala-proekt-posilennya-ukrayinskogo-yadernogo-regulyatora>
4. Статистична служба Європейського союзу (Eurostat) URL: <http://ec.europa.eu/eurostat>